

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vraščajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto,
\$2.00 na pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.75 za pol
leto, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year;
Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.Datum v objavi n. pr. (Julija 30-19) poleg vsakega imena in naslova
pomeni, da vam je o tem dnevu potekla naročnina. Posredujte jo pravo-
časno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ MOLČE?

Te dni je došla brzojavka iz Beograda, da je srbski regent Aleksander sprejel ostavko kabineta.

Ze teden dni je bilo znano, da ministristvo poda svojo demisijo. Ali nobena beseda ni povedala, zakaj namerava ministristvo demisjonirati, kakor tudi zdaj ni nobena črka povedala, zakaj je ministristvo demisjoniralo.

Če je ministristvo demisjoniralo, je moralo za svojo demisijo imeti tudi svoje vzroke, ker nobeno ministristvo ne poda svoje demisije kartjeviden in tudi ministristva se ne menjajo tako, kakor navadni človek menja svojo umazano srajco.

Vzroki za demisijo so bili, kajti če bi teh vzrokov ne bilo, bi ministristvo ne podalo svoje ostavke.

Kakšni so bili ti vzroki? Ej, tega pa brzojavka ne pove!

Ali je ministristvo prejelo nezaupnico od narodnega predstavništva SHS., da se je umaknilo? Mogoče, toda sigurno ne vemo. Ali je šla koalicijska na kose in ministristvo ni imelo večine za sabo, brez katere ne more nobeno ministristvo vladati v ustavni državi? Tudi to je mogoče, ali reči ne moremo, da se je tako zgodilo, ker brzojavka molči o vzrokih. Ali je v jugoslovanskem ljudstvu nastala taka burja proti sedanjim vladi, da je ministristvo podalo svojo ostavko? Well, tudi to je mogoče, toda pozitivno ni, ker brzojav ne omenja vzrokov.

Tako bi lahko zastavili še druga vprašanja, toda pravega odgovora bi ne bilo nanje.

Nedavno je vladala SHS. potom svojega zastopnika obvestila tukajšnje jugoslovansko časopisje, da ni treba vsega verjeti, kar poroča brzojav o dogodkih v državi SHS., ker taka poročila prihajajo v svet od sovražnikov Jugoslovancov. Vred tega vprašamo, ali je tudi vest o demisiji ministristva države SHS. časnikarska raca?

Če ni časnikarska raca, zakaj ni bolj detajliranega poročila o demisiji ministristva? Jugoslovansko ljudstvo v Ameriki želi izvedeti, zakaj je ministristvo podalo ostavko. Zakaj ta molk, ki nikakor ne pomirjuje ljudstva, ampak ga še bolj razburja.

Če je ministristvo demisjoniralo, je srbski regent gotovo nekoga pooblastil, da sestavi novo ministristvo. Saj tako je v navadi v ustavni državi. Prejšnje ministristvo in razni oficijozni te države so preje večkrat izjavili, da je država SHS. moderna ustavna država. Če je tako, zakaj ni povedano ime državnika, ki naj sestavi novo ministristvo? Ali mogoče srbski regent še ni nikogar pooblastil, da sestavi novo ministristvo?

Ta molk o sestavi novega ministristva zastavlja veliko vprašanje, kot molk o vzrokih demisije, na katera pa jugoslovansko ljudstvo ne dobi odgovora.

Molk tako ne pomaga, ker ljudstvo bo kasneje vseeno izvedelo, kar so mu sedaj zamolčali vedoma ali nevedoma. In če ljudstvo kasneje izve, da so bili tehnični vzroki nalašč zamolčani, bo imelo še manj zaupanja v novo državno tvorbo, poznano pod imenom SHS., kot ga ima sedaj. Res se včasih zgođe zelo neprijetne reči, katere državni stare šole radi zamolče pred ljudstvom, ker si domišljajo, da jih je božja previdnost ali narava postavila radi tega na ta grešni svet, da obdrže take tajnosti zase in jih skrivajo pred ljudstvom, dokler je tako prikrivanje mogoče. Ali še vselej se je pokazalo, da je tako prikrivanje resnice več škodilo, kot koristilo. Če je resnica še tako grenka in bridka, mora na dan, kajti le taka državna tvorba je močna in jaka, v kateri nimajo državni nobenih skrivnosti pred ljudstvom.

V nekdanji črnozolti monarhiji so imeli državni veliki skrivnosti pred ljudstvom in posledica tega skrivanja je bila, da je ta država zdrobljena na kose in se nikdar več ne združi v prejšnjo celoto, ker so vsi narodi, ki so živeli v nji, komaj čakali, da se rešijo nenaravne tvorbe, ki jim ni bila kaj drugega kot navadna ječa, iz katere želi vsakdo pobegniti, da živi prostost.

Božji mlini meljejo! — Tako je večkrat zapisal pater v svojih listih, kadar je udaril po svojih, ki so bili siti njegovega vrhovnega gospodstva. Božji mlini so res mli in zmli so patra in njegovega pobočnika, ko sta mislila, da sta tako trdno v sedlu, da ju mora moliti ves slovenski katoliški svet.

DOPISI.

Iz zapadne Pennsilvanije. — Po nasebinah zapadne Pennsilvanije so se pričeli v zadnjem času zelo oglašati agenti, kateri ponujajo delnice nekake bakrene rudnika v državi Montani. Po informacijah, katere sem jaz dobil, se mora nahajati ta rudnik v Jefferson Countyju, eno miljo južno od Elk Parka ali deset mil od mesta Butte, Mont.

Korporacija, katere prodaja te delnice, se imenuje "Butte-Elk Park Mining Co." ter ima svoje urade na 55.—56. Oweley Block v Butte, Mont.

Kakor se sliši, rojaki zelo kupujejo te delnice in nekateri so jih že kupili za tisoč dolarjev in drugi za manjše vsote. Ker je to podjetje menda tudi jugoslovansko podjetje in še družba, katere ima lastniško pravico za eksploatacijo rude, se imenuje "Srbstvo-Belgrad-Chicago Copper Mine", bo po zadnjih agentov to podjetje zelo dobičkonosno, kajti produktivni stroški za to rudo, katere vsebuje baker, zlato, srebro in bismut, so proračunjeni na štiri deset odstotkov. Toda stroški se bodo še znižali, ko nagrajijo te lesnike od glavne proge "Great Northern Railway" do rudnika, kateri je oddaljen samo eno miljo. Zaradi bodo vedno manj, katere se ceni na več tisoč konjskih sil, reke, katere teče v bližini.

Posamezna delnica stane \$1.50 in kakor sem že omenil, se rojaki se zelo zanimajo za te delnice ter jih kupujejo po več sto, kar pomenja, da so naložili svoj trdnj zasluzeni denar na dobre obroke.

Razumno, da je pri tem najvarnejše vprašanje ali je to podjetje na dobri podlagi, ali se bo rojaki denar obrestoval, ali ni mogoče le divja spekulacija? K meni je prišel neki tak agent, kateri se mi je predstavil kot Banko, veleposelnik v Garyju, Ind., in zastopnik te družbe. Iskreno so bila menda prava. Obljubil mi je prosto vožnjo do Butte, Mont., in nazaj, da se lahko na lastno oči prepričam, da je vse to podjetje pošteno. Radi zapovednosti nisem mogel iti na ta kraj.

Pozivljam pa rojake v Butte, Mont., in okolici, da naj povedajo, ako je njim kaj znanega o tem podjetju. Informirajo naj se vsesplošno, tudi pri mestnih občanah, ako je treba, ter naj takoj poročajo v slovenskih listih, kaj je resnice na tem. V tukajšnjih nasebinah so vednoma sami člani SNPJ kupovali te delnice in radi tega je tudi nekoliko dolžnost drugih bratov, da se prepričajo, ako je to podjetje pošteno, ali je pa vse skup le divja spekulacija.

Poročajo naj samo golo letino in nič pretriranosti. S tem bodete naredili dobro delo narodu. Ako je pa vse skup sama divja spekulacija brez realne podlage, kar v sedanjih časih mora biti človek previden, ker morda vse polno raznih nepravilnosti, bodo pa obvarovali druge rojake, da ne bodo izgubili svojih prihrankov.

Ako je pa podjetje na dobri podlagi, je pa prav, da nalagajo ljudje svoj denar, ako se jim še dobro obrestuje.

Torej, rojaki v Butte, Mont., izpolnite svoje dolžnost, ter nemudoma sporočite, kaj je resnica na tem.

Jože Ambrožič.

Cleveland, O. — V tukajšnji nasebini smo tako srečali, da imamo poleg javnih ljudskih listov tudi slovensko (1) katoliško šolo sv. Vida. Podučujejo seveda nune. Marikateri bi si mislili, da otroci, kateri zahajajo v to šolo, morajo biti poveljni in ubogljivi. Toda, kolikor sem jaz opazil, je ravno nasprotno. Opazil sem nimeni nikjer tako razposajenih otrok, kot ravno tukaj in sicer med onimi, kateri zahajajo v klostersko šolo. Nikar se ne čudite, ako slučajno pridete v to nasebino, ter srečate na ulici dekca, staraga kakih deset let, kateri vas bo nadlegoval za cigarete. Ako ga boste vprašali, kaj bo delal z njimi, vam bo odgovoril, da kaj vas to briga. In ko ga boste vprašali, v katero šolo zahaja, vam bo odgovoril, ponosno: "St. Vitus School." To se je meni že velikokrat pripetilo. Nekateri so prav po pobalinski vzgojeni.

Razumno, da so pri tem stariši največ krivi. Škandal sem že take izrazil iz ust starih, ko so karali svoje otroke, da sem mislil, da sem v kakem ciganskem taboru.

In to ne samo enkrat, ampak večkrat. Otroci to sliši in se navadi. Škandal delajo s tem veliko krivico svojim otrokom, ko rabijo vsakršne nespodobne izraze na pram svojih otrokov.

V "katoliški" šoli se itak drugače ne uči, kot katekizem, kateri je menda po mislih nekaterih najbolj potreben za človeško življenje. Tega mnenja so bili tudi v starem kraju, kjer so nam vtepal katekizem in ne vem kakne neumnosti še s palico v roki v nas. In kaj imamo od tega? Vsekdo je izpiznil takoj, da v borbi za vsakdanji kruh nihče ne vpraša, ali znaš katekizem ali ne, ali si opravil obhajilo in spoved, ampak ali znaš delati in to in to ter ali znaš štiti in pisati. Ko smo bili še v starem kraju, je bilo prvo in poglavitno vprašanje, ali si še opravil obhajilo in spoved. Ali nam to kaj koristi, da znamo cel katekizem na pamet? Nič! Še nihče se ni od tega zasluzil rdečega centa.

Ko bi se nas v starem kraju podučevalo s tako vsem drugo bolj koristne predmete kot katekizem, bi bili slovenski delavci na boljsem stališču, kot smo pa tako.

Marikateri bi mislili, da bi "dušni voditelji," kateri so plačani od priprostitih delavcev, tudi delovali za njih napredek in izboljšanje delavskega položaja. To jim pa še na misel ne pride. Menda tega jim razlagajo četrto božjo zapoved tako, kakor jim naračajo delavski iskorniki, da je to zoper božjo postavo, da bi se delavec upri svojemu gospodarju, ako je le preveč izkoristjen. Ne, to ne sme priprostiti delavec narediti, sicer ga čaka božja kazen. Potrpiti mora vden v voljo božjo in na onem svetu ga čaka nebeško plačilo in iskorniki čaka pa kazen. Kako se pa na tem svetu preživi s svojo družino, pa o znanjevalen božje besede ni nič mar, samo da sam udobno in takorekoč v razkožju preživi. In pri tem imamo dokaz, da so ravno oni delavci, kateri so stalni "sojuzi" v cerkvi, najbolj nasebniki in da so najprej, kateri bodo v času delavskih bojev za izboljšanje delavskega položaja izdali svoje tovariše. V najbolj katoliških delah in ljudstvo želi v največji revščini in pomanjkanju.

Iz katerega vzroka pa dušni pastirji tako zelo prepovedujejo čitanje delavskih časopisov in priporočajo one, kateri takorekoč podpirajo delavske nasprotnike, ker se tiskajo v nemški tiskarni, kot n. pr. "Sloga" in "Ave Marija"? Ali so ti časopisi potem delavski? Vsek delavec, kateremu je mar napredek delavstva, ne podpira protidelavskih časopisov.

Toda enkrat mora biti tudi temu konec, pa naj se zgodi, kar že hoče. Hrvaški pregovor pravi: "Svaka sila do vremena."

Tudi naš Lojze in njegov pomočnik sta na istem potu. Z njih propagando za Veliko Srbijo tudi hočeta spraviti vse jugoslovanske narode v še večjo sužnost, kot so bili dosedaj, akoravno vsake kvatre enkrat zavpijeta, da sta za republiko. Toda o tem pozneje.

M. A. F.

Tulcan, Pa. — Delavske razmere v tukajšnji okolici so bolj slabe. Zasluzek nikakor ne zadostuje za življenske potrebe, katere so vedno dražje. Priprostiti delavec je bil vedno suženj ter iskorniki in bože toliko časa, dokler se delavec ne bodo zavzeli ter izposnili, da so sami vzrok, ker se ne zanimajo za strokovne in politične organizacije. Na dan volitev pa oddajo svoj glas svojem razrednemu nasprotniku, mesto da bi volili za svoje delavske zastopnike. Po volitvah pa navadno kritizirajo ter zabavljajo črez vse.

Sedaj se bodo zopet vršile volitve v tukajšnji okolici in radi tega pozivljam vse rojake, da se udeležijo teh volitev v polnem številu, ter oddajo svoj glas za delavske kandidate in ne za nasprotno. Vsekdo, kdor ima pravico voliti, naj gre na volišče ter naj odda svoj glas onemu, kateri bo v resnici zastopal delavske interese.

Naznanjam Slovincem v tukajšnji nasebini, kakor tudi v bližnji okolici, da se vrši dne 16. avgusta veselica v zadrugi dvorani št. 1 (Association Hall, No. 1) Čisti prebitek je namenjen za sobota Mike (Karica, kateri če bole-

ha od prvega aprila 1918 na suki-

ci. — Vabim najljubše vse rojake iz tukajšnje okolice, kakor tudi iz bližnjih nasebin, da se udeležijo te veselice v največjem številu. Začetek veselice ob sedmi uri zvečer.

Anton Lavrič.

ALI PADE CENA MOKI?

VLADNI DEPARTAMENT V BOJU PROTI DRAGINI.

Cene morajo pasti, je klic vlade.

Washington, D. C. — Zvezna vlada je pričela s ofenzivo proti dragini. Boj proti dragini je pričela na dva načina: z uravnava cen in kazenskim zasledovanjem profitarjev.

Jules Barnes, ravnatelj zvezne žitne korporacije, je podal daljšo izjavo, v kateri pove, zakaj bi morala biti pšenica na svetovnem trgu cenejša, kot po garantirani cen.

Žitna korporacija podvzame takoj potrebne korake, da bo prodajala moko v vsaki državi po deset dolarjev so, če bo kupec vzel železniški voz moke. Barnes pravi, da je moka po tej ceni za en dolar cenejša, kot je bila zadnje štiri mesece po najnižji ceni.

Da vlada resno misli nastopiti proti profitarjem, dokazuje izjava, ki jo je podal justični tajnik Palmer po konferenci s predsednikom.

Justični departament se bo poslužil vseh sredstev, ki so mu na razpolago, da dožene profitarje in jih postavi na zatožni klopi. Kazensko postopanje se uvede proti malim in velikim profitarjem, kongresu bo pa predložena predloga, da se poostre kazni za profitarje. V vladnih krogih prihajajo do prepričanja, da je profitarje mogoče obetno zadeti, če so kazni radi dognanega profitarstva izredno ostre.

Predsednik je dovolil, da v nekaj dneh stopi pred kongres in govori o dragini in sredstvih, katerimi je mogoče uspešno nastopiti proti nji.

Akcija proti profitarjem je za početa, toda pomagati mora tudi ljudstvo po svojih močeh, da bodo lakomniki in oderuhi kaznovani.

Robinsve črtice iz Rusije.

Sestavlil Wm. Hard.

XII.

Kdo je Karl Radek.

Polkovnik Robins je vztrajal s svojim občevarjem z vodilnimi boljševiki v Petrogradu. Občevar je z vsemi osebami, ki so imele ugled in oblast v sovjetu.

Ena teh oseb je bil Karl Radek. Radek je bil najvplivnejši propagator in žurnalist med boljševiki. Kakor drugi veljavni boljševiki v Smolnijevem, je tudi on imel grenke spomine na nemško avtokracijo, dasiravno je bil z drugimi vred obtožen pri zavezništvu, da je v službi te avtokracije.

Radek je doma iz Avstrije in avstrijska policija mu je za spomin izbila prednje zobe, ko je nekoč prisostvoval poučnim delavskim demonstracijam na Dunaju. Leta 1915 je bil v Švici, kjer je pisal letake in brošure za revolucionarno propagando med nemškimi vojniki na zapadni fronti. Nemški vladi se je zdel vselina letakov in brošur tako nevarna, da je zahtevala od švicarske vlade, da mora biti Radek izgnan iz Švice, kar se je tudi zgodilo.

Dve leti pozneje se je Radek pojavil v Brest-Litovsku kot boljševički delegat na mirovni konferenci in zrl je z obraza v obraz tistim nemškim in avstro-ogrskim diplomatom, ki so ga prej preganjali kot nevarnega prekuha. Njegova specialiteta je bila, da je opozoril diplomate na negotovost njihove politične kariere in bodočnosti.

Grof Černin, tedanji avstro-ogrski zunanji minister, ga je neke dne nazval Rusa v Brest-Litovsku. Radek je odgovoril: "Gospod grof, moja narodnost ni ruska, temveč nemško-česka, kakor vaša. Ampak zapomnite si, da me ni narodnost postavila na nasprotno stran mize, pri kateri sedim."

Ko je bil Radek v Brest-Litovsku, je imel pri sebi knjigo, ki je

bila dobro znana kajzerski vladi v Berlinu, kajti v Nemčiji je bila prepovedana. Knjiga je vsebovala argumente, da v vojni odločujoče število vojakov in na podlagi tega fakta morajo zavezniški zmagati. Radek ni skrival knjige pred nemškimi generali, temveč jo je na njihovo veliko jezo imel pred sabo na mizi, pri kateri se je sklepal mir. Nekega dne je dejal Radek Nemcem: "Le diktirajte nam avtokratične pogoje! Prišel bo dan, ko bodo zavezniški diktirali vam ravno takšne pogoje."

Ali se ni izpolnilo njegovo proročanje?!!

Radek je v Brest-Litovsku drugič presenetil obolele nemške diplomate. Nemci so ogovarjali ruske delegate z "ekselencami" kakor da jih smatrajo za profesionalne diplomate in osebe, ki so je visoko v vladajočem razredu in hoteli so, da se Rusa tudi obnašajo na ta način. Toda Radek je po sovjetsko pogazil vsa diplomatska etiketa in kruto razčlani visoke nemške diplomate in generale, ko je vprčil njih segel v roke njihovim slugam in jih nazval "drugi."

Ko se je Radek vrnil v Petrograd, je izlival svoj srd nad avstro-nemško avtokracijo z besedami "avstro-nemski gavran". Ko so se ponovile sto in stokrat v njegovih dnevnih člankih. Ali on je enako pisal tudi o "angleško-francoskih gavranih". Njemu kakor Troekiju so bili Nemci in zavezniški enako požretni imperialisti; prvi so po njunem mnenju hoteli ugrabiti vso srednjo Evropo, zadnji pa vse ostale dele sveta. Radek je pisal in pisal plamenaste članke proti vsem evropskim imperialistom in kapitalistom. Pisal je brez prestanka in reči se mora, da je pisal divje-stijano. V svoji glavi nosi nebroj zgodovinskih faktov, ki jih zna spretno vpariti pri svojih argumentih. Da za dnevom so izhajali njegovi članki v "Pravdi", "Izvestijih" vojskih in mornariških žurnalov, v brošurah in letakih — in vsi njegovi članki daleč prekalojo vage ostale žurnalistike v boljševičkem svetu.

Robins je poznal Radeka iz njegovega dela. Seznanil se je s njim osebno in stalno mu je priušal informacije o Ameriki. Počel ga je o posebni geografski situaciji Združenih držav in o posebnem političnem značaju Amerike in videl je, da je Radek do bro zapopadel dotične posebnosti. Robins je večkrat citiral Radeka zelo lepe odlomke iz Wilsonovih govorov, ki niso bili kratki.

Ko je prišla Wilsonova politika v Moskvo ob času zasedanja četrtega sovjetskega kongresa, je Radek kljub veliki površnosti poslanice izabil njeno vsebino posebnem članku, v katerem hotel prepričati dozdnevno protimarkske ruske socialiste, da se razum z Ameriko bi bil povsem druga reč, kakor pa spoznam katerikoli kapitalistično državo v Evropi. Pisal je med drugim: "Zdržane države so po svojem položaju direktno zainteresane v politično in gospodarsko neodvisnost Rusije. Lastna politika Amerike je da prisloži pomoč sovjetski ruski vladi, da se Rusija postavi na svoje meane gospodarske noge. Komu ne more nikdar biti med socialistično Rusijo in demokratično Ameriko takšen konflikt, kakšen je med socialistično Rusijo in avtokratično Nemčijo."

Robins je torej spoznal, da ti eden vodnih boljševik ne more protuje gospodarski kooperaciji med Rusijo in Ameriko. Teoretično so vsi smatrali da ima Amerika posebne interese v Rusiji, ameriški podanik ima najbolj priloženost, da jih izrabli. Robins bil tedaj najugodnejši moment, da bi bila Amerika lahko postala najvplivnejša sila z ozirom na gospodarski razvoj najbogatejših nezavrite države na svetu.

Ura, da li se to zgodi ali ne, prirha. Ko so nemški diplomati zapustili Brest-Litovsko, so se na hove čete blizale Petrogradu. Radek je sprejel nemške čete na tri načine, ki so pričali o stalni in interesih treh socialnih redov v Rusiji.

Sedaj lahko naročite list "Prosveta" svojemu v stari domovi. List na stari kraj stane za leto \$7.00, za pol leta pa \$3.50.

POTOP.

Zgodovinski
roman

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podravske.

(Modelovanje)

"Pij z nami, dragi gospodar,
pij z nami!
Da bomo ga pili skupaj vsikdar,
dokler ne bodemo v jami."

Tovariši ponove glasno pesem, na kar izroči
Kokosinski Kmitici vrč, sam pa vzame bokal Zen-
du, ki se je smatral kurlandskim plemičem. Kmiti-
cie sprejme vrč iz rok Kokosinskega, dvigne ga
kbiški ter zakriči:

"Na zdravje moje neveste!"
"Živio! Živio!" zakriče vsi glasovi, da so se
začele kar šipe v oknih tresti.

"Živio! Ko mine žalovanje, napočí svatba!"
Od vseh strani ga obsejajo z vprašanji:

"Kakšna pa je? Hej, Andrej, ali je lepa? Ali
je takšna, kakor si si jo predstavljaj? Ali je je
podobna katera devotica na Oršanskem?"

"Na Oršanskem!" zakliče Kmitie. "Dimnike
naj gredo anašiti oršanska dekleta pred njo! . . .
Što strel! Nobene takšne ni na svetu!"

"Takšne smo ti želeli," odgovori Ranieki.

"Nu, kedar bo pa svatba?"

"Koj, ko mine žalovanje."

"Proč z žalovanjem! Otroci se ne roče črni,
marveč beli!"

"Ko bo svatba, ne bo več žalovanja. Odlično,
Andrej!"

"Odlično Andrej!" jamejo klicati vsi sku-
paj.

"Gospodje!" reče s tankim glasom Rekut-
ševica, "na svatbi se napijemo kakor žabe v luži."

"Dragi moji gostje," zakliče Kmitie, "sprej-
mite me, ali bolje, pojdite vsi k lodju, da se ne-
liko ozrem po svoji hiši!"

"Kaj se boš oziral!" odvrne Uhlík. "Jutri
komaj imamo ogled, sedaj pa k mizi; tam je še
par polnih steklenic."

"Smo že mi ogledali mesto tebe. Ta Ljubič je
zlati jabolko," reče Ranieki.

"Hlev je imeniten!" zakriči Zend. "Tam
stojita dva teška konja, dva za ježo, par žmud-
skih in par kalmuških; vsa po dvojce, kakor oči
v glavi. Jutri ogledamo koblinjak."

Po teh besedah zarežeta Zend kakor konj,
da se mu vai čudijo in smejejo.

"Tak red torej imate tukaj!" zakliče Kmi-
tie razveseljen.

"Tudi klet je v redu, kakor se spodobi," o-
meni Rekut. "S amolo zaliti sodi in plesnice ste-
klenice stoje v vrsti kakor vojaki."

"Izorno! Sedaj pa sedimo za mizo."

"Za mizo! za mizo!"

Komaj sedejo in si nalijejo čaše, se oglaš-
i Ranieki znova:

"Na zdravje zakladnika Bileviča!"

"Bedak!" odvrne Kmitie. "Mar se pije tudi
pokojnim na zdravje?"

"Na vaše zdravje! . . ."

"Daj Bog, da bi se nam godilo dobro v tej
hiši!"

Kmitie se nehote ozre po obednici tez zagleda
na začrneli steni več surovo vanj uprtih oči. Na
steni sta namreč viseli dve stari sliki pokojnih
Bilevičev, obeljeni za par laktov od tal, ker je bila
sobana precej nizka. Nad slikama so visele črepi-
ne zubrov, jelenov, losov z dolgimi rogovi, izmed
katerih so bili nekateri zelo začrneli od starosti,
drugi pa še popolnoma sveži. Vse štiri stene so bi-
le okrašene z njimi.

"Na lovu mora biti tu kaj živahno, kakor vi-
dim; zverjadi ne manjka!" reče Kmitie.

"Jutri pojdemo na vsak način na lov. Treba
si je ogledati okolico," reče Kokosinski. "Srečen
si, Andrej, ti imaš vsaj kam položiti svojo glavo."

"Da, nisi takšen, kakor smo mi," zastoka
Rekut.

"Izjimo, da se potolažimo," avetuje Kulvič-
Hipocentavrij. "Izjimo pa tudi na zdravje svoje-
ga ljubljenelega poveljnika Andreja. Vzel nas je
sem v Ljubič, nas revne nemanice, brez strehe nad
glavo."

"Resnico govori!" zakliče nekoliko glasov.

"Kulvič ni tako bedast kakor smo si mislili."

"Bridka je naša usoda!" zastoka Rekut.

"Vse upanje stavimo v tebe, da nas, reveže, ne
zapodijo skozi vrata."

"Mirujte vendar!" odvrne Kmitie. "Kar je
moje, je tudi vaše!"

Na to val vstanejo, ter ga začno objemati.
Solze so tekle po licih tem pijanim tovaršim.

"Vse svoje zaupanje stavimo v tebe, gospod
Andrej!" zakliče Kokosinski. "Dovolj nam, da se
prespimo, čeprav na grahorki. Ne izganjaj nas!"

"Mirujte vendar!" ponovi Kmitie.

"Ne izganjaj, saj so nas itak izgnali, nas ple-
niče in sovratnike!" zakliče žalostno Uhlík.

"Za sto zlodjev, kdo vas neki izganja? Jejite,
pijte, kaj hočete še več?"

"Ne oporekaj nam, gospod Andrej," reče
Ranieki, "na čegar lico so se prikazale debele pot-
ne srage." "Ne oporekaj nam, ker smo pravi bera-
ci."

Umolkne, položi si prst na čelo, pogleda s si-
vimi očmi po navzočih in reče:

"Bržkone nam še vrnejo naša posestva?"

"Čemu bi jih nam ne vrnili?"

In vsi zavreče enoglasno:

"Čemu bi jih nam ne vrnili?"

"Da poplačamo svoje dolgove."

"In nabereimo si premoženja."

"Ter se povzpnejo do dostojanstev!"

"Bog nam da svoj blagoslov."

"Na vaše zdravje, gospodje!" zakliče Kmi-
tie.

"Na tvoje zdravje, gospodje!" zakliče Kmi-
tie.

"Na tvoje zdravje, Andrej," odvrne Koko-
sinaki in mu nastavi svoje debelo lice v poljub.
Napitnica je sledila napitnici; glave vseh so
se razpalile. Vsi so hoteli govoriti, vsak je le sam
poslušal svoje besede, izvzemši Rekut, ki je po-
besedi glavo na pravi in sladko zadremal. Čez trenotek
je zasnil Kokosinski: "Lan je trla pod tri-
lico!" Uhlík je izvlekel piščal izza nedrj in za-
čel avirati. Ranieki, sloveč rokoobrec, se je pa boje-
val z golo roko z nevidnim nasprotnikom, in po-
navljali poluglasno:

"Ti tako, jaz tako; ti udariš, jaz mahnem —
enkrat! dvakrat! trikrat! — Šah!"

Kulvič-Hipocentavrij pogleda Raniekega ter
reče:

"Bedak si! Mahaj zdrav, toda Kmitien ven-
dar ne vzdržiš."

"Njemu nobeden ne vzdrži. Pa ti poskusi!"

"S samokresom se tudi jaz grem kosati s te-
boj."

"Stavim cekin na strel."

"Čekin! Kam naj streljam?"

Ranieki pogleda naokrog, naposled pokaže na
jelenovo črepinjo in zakriči:

"Vstrel med rogova."

"Za koliko?" vpraša Kmitie.

"Med rogova za dva, tri cekine! Dajte sa-
mokrese!"

"Izorno!" zakriči Kmitie. "Zend, daj sa-
mokrese!"

Zend skoči v drugo sobo in se vrne čez minu-
to s samokresi, z vrečico krogelj in rogom smod-
nika.

"Ali je nabiti?" vpraša Ranieki, ko je vzel
samokres v roko.

"Da."

"Za tri, štiri, pet cekinov!" vrečiči pijani
Kmitie.

"Tiho ne begaj ga!"

"Zadenem, glejte. . . v to črepinjo med ro-
gova. . . Enkrat, dvakrat. . ."

Vai obrnejo oči na veliko losovo črepinjo, vi-
sečo pred Raniekim. Ta stegne roko ter meri. Sa-
mokres se mu je tresel v roki.

"Tri!" zavpije Kmitie.

Strel zagrmí in soba se napolni zdimom.

"Zgrešil si, zgrešil, evo, kam si zadel!" za-
kliče Kmitie, in pokaže z roko na temno steno,
raz katere je kroglica odlišila mel iver.

"Poskusim še enkrat!"

"Ne, daj meni!" zakliče Kulvič.

V tem hipu pridrvi v sobo prestrašena dru-
žina.

"Proč! Proč!" zakriči Kmitie. "Enkrat, dva-
krat, trikrat! . . ."

Znovi zagrmí strel; to pot je kroglica zadela
črepinjo.

"Dajte tudi nam samokrese!" zakriče vsi na-
enkrat.

Dvignejo se in jamejo s pestmi udrihati po
služabnikih, ker so hoteli urno dobiti samokrese.
Čez jeden četrt ure se je vsa sobana tresla od stre-
lov. Dim je zakrival svetlobo sveč in razburjene
strele. Strelom je odgovarjal Zendov glas, ki je
krokal kakor vran, cvlil kakor sokol, tulil kakor
volk ter rohnel kakor tur. To zabavo mu je pre-
trgalo življenje krogelj. Iveri so leteli s črepin,
stene in z okvirov slik. V splošni zmešnjavi so po-
streljali pokojna Bileviča, in Ranieki ju je jel
celo klistiti s sabljo.

Prestrašena družina je zrla z začudenjem na
to zabavo, ki je bila bolj podobna tatarskemu na-
padu nego zabavi. Psi so jeli lajati. Vsa družina
je bila po koneu. Na dvorišču se je zbrala tolpa
ljudi. Grajske ženske so prihitile pod okna ter
zrle s plašnimi očmi, kaj se godi v sobi.

Naposled jih zapazi Zend. Zažvižga tako pre-
sunljivo, da je vsem zazvonelo po ušesih ter za-
kriči:

"Gospodje! Senice gledajo skozi okno, seni-
ce!"

"Senice! Senice!"

"Lovite jih, lovite!" so kričali pijanci ter
zdrijali ven na hodnik. Ženske so z groznim kri-
kom jele bežati po dvorišču, oni pa so jih lovili ter
vsako, katero so vjeli, tudi pripeljali v sobo. Mi-
nute pozneje se je začel sredi dima in iverij ples
okolo miz, raz katerih se je cedilo rujno vince.

Tako so se zabavali v Ljubiču gospod Kmitie
in divja njegova družba.

III.

Od tega dne je bival gospod Andrej vsak dan
v Vodoktah ter se vračal čimdalje bolj zaljubljen,
čimdalje bolj obožavatelj svoje Alekuke. Zlasti pred
tovariši jo je povzdigoval v nebesa. Nekega dne
jim reče:

"Dragi moji, danes se pojdite poklonit moje-
mu dekletu, potem pa se napotimo vsi na saneh v
Mitrunovo, da si ogledamo to posestvo. Ona nas
tam gostoljubno sprejme, pa tudi to zahtevam od
vas, da se uljudno obnašate, ker sem sklenil vsa-
kega posekati, kdor ji učini kaj žalega. . ."

Vitez se takoj jamejo pripravljati na pot in
se odpeljejo kmalu zatem na štirih saneh proti Vo-
doktam. Kmitie je sedel v prvih saneh, ki so bile
bogato ozaljšane in podobne srebrnemu medvedu.
Konje je vodil hlapec, sedeč na medvedovem vratu.
Gospod Andrej je bil zavrt v zelenkast kožuhi,
nosil soboljevo kučmo s čaplinim peresom; bil je
ki je bil zapet spredaj z zlato zaponko; na glavi je
dobro in židane volje.

"Ouj, Kokoška," je dejal poleg sebe sedeče-
mu Kokosinskemu. "Nekoliko preveč smo si do-
volili te dni, zlasti prvi večer, ko smo poskodo-
vali črepinje in sliki. Z deklinami pa je bilo še
huje. Ta vragi Zend vedno začne, a na kom se
potem maščuje vse to? Nad menoj? Bojim se, da
bi ljudje tega ne razupili, ker tu pojde na moj
rovaš."

"Le pijuni na svojo veljavo, saj ni mnogo
boljša od naše."

"A kdo drug je temu kriv, če ne vi? Vidi
Kokoška, da so me smatrali na Oršanskem velikim
nemirnešem ter si brusili jezike nad menoj liki na
ostrlinikih."

Iz Slovenije.

Zidantnost. — Nikdar še ni-
smo videli tukaj belih severnih
medvedov. Kar naenkrat so se
pokazali, seveda — v človeški ko-
ži.

Južna železnica je vedno pri-
dno skrbela in tudi sedaj ni po-
zabila na svoje uslužbence. Po-
slali so kurilniškim delavcem le-
pe bele oblike iz vreč, namreč iz
solnatih vreč; najslabše blago,
kar se ga more misliti. Tukaj so
zopet pokazali, kako prijazno
gredo svojim uslužbencem na ro-
ko. Seveda, oni mislijo, vsaj so v
Jugoslaviji in spadajo med tiste,
ki nosijo take obleke. To je na-
ravno nesramno, da se upa u-
prava dati osobju takšno obleko,
ki jo niti arestanti ne nosijo. I-
sto se godi tudi nastavljenecem.

Nekateri že po dve in tri leta ni-
so dobili nobene obleke in hodijo
direktno raztrgani in vsak ima
drugo barvo. Tega naši gospod-
je v državnem zboru ne vidijo,
ampak kokarde na čepcah, to so
po gospodje takoj videli in uka-
zali, da se morajo odstraniti. Ako
pa posamezni že celi zadnji del
telesu kažejo, je v redu, vsaj go-
spodje jih ne kažejo. Ako nam
povrne demar, ki smo ga mora-
li plačati za čepce, potem pa u-
kazujejo.

Gospodje, ura bijel! Ne čakaj-
te, da Vas čas ne prehiti, ker je
lahko prepozno, če mislite, v Ju-
goslaviji, starega avstrijskega
šimelna jezdit brez sedla. Varn
kar častitamo, ampak mi ga ne
poznamo več. Če niso gospodje
pri upravi sposobni za delo, po-
tem kaj pusti. V Jugoslaviji ra-
bimo moše, ki bodo delali, ne pa
stare avstrijske birokrate, ki še
do danes trake zaslužnih kriš-
cev na prsih nosijo. Pika.

Obupni klic vpokojencev bra-
tovskih skladnic. — Življenske
razmere so nastale za vpokojene
premogorje, dvode in sirotninske
otroke, naravnost obupne. Vpo-
kojenec, ki ne večinoma le starčki,
bolni in delanemožni delavci,
vdove in sirotninski otroci.

Starčki dobijo v najboljšem slu-
čaju, če so delali 40 let nepre-
trgoma v enem in istem premo-
gorniku, 40 K, vdove v najboljšem
slučaju 13 K 33 vin. in sirotnin-
ski otroci v najboljšem slučaju
6 K 86 vin., mesečne pokojnine.

Vpokojenec, ki ne morejo doka-
zati 40-letnega nepretrganega
služanja pri eni in isti bratovski
skladnici, dobijo: moški 16 K 66
vin., do 30 K, vdove od 3 K 63
vin., do 10 K, sirotninski otroci
pa od 2 K 77 vin. do 5 K mesečne
pokojnine. V pokojnine nad 40
K do 1000 K dobijo le pazniki in
uradniki.

Te žalostne razmere so povzro-
čile, da je med vojno in zlasti v
preteklih dveh letih umrlo mnogo
vpokojencev. Še živeti pa so po-
dvrženi hiračo smrti, ker jim je
nemogoče prehranjevati se pri
sedaj obstoječi draginji.

Podružnica Trbovlje "Unije
slovenskih rudarjev" je po so-
drug Sitarju napravila na ru-
darsko glavarstvo v Ljubljani
sledenč vloga za povišanje po-
kojnine:

"Vpokojenec, ki sedaj dobi-
vajo 2 K 77 vin do 10 K mesečno,
se ista zviša za 500%, onim ki
dobivajo od 10 K do 20 K se zviša
za 250%, onim ki dobivajo od 20
K do 30 K se zviša za 175%, o-
nim ki dobivajo od 30 K do 40
K, se zviša za 125%, onim ki do-
bivajo od 40 K do 60 K, se zviša
za 60%, onim ki dobivajo od 60
K do 80 K, se zviša za 30% in o-
nim, ki dobivajo od 80 K do 100
K, se zviša ista za 10%."

Rudarsko glavarstvo uvideva
veliko bedo vpokojencev in za-
hleva, naj se izvedljivost stavi-
nih zahtev na podlagi računov u-
temelji ter je v računu vpoštevat
premoženje bratovske skladnice,
njene obveznosti po pravih, u-
pliv predlaganega povišanja pro-
vizij itd. Želji rudarskega gla-
varstva se je takoj vstreglo in na
podlagi naštetih podatkov se je
pokazalo, da bi rabila bratovska
skladnica v Trbovljah za zvišanje
pokojnine vpokojencem znesek
39.526 K 16 vin. mesečno. To po-
kritje bi se lahko našlo s tem, da
rudarsko glavarstvo sporazumno
z deželno vlado privoli Trbovski
premogokopni družbi zvišati ce-
no premoga za 12 K pri vagonu,
to je samo le 12 vinarjev pri 100
kg. Pri premogovniku v Trbov-
ljah se je n. pr. predračunalo v
meseču maja t. l. 3463 vagonov

premoga, kar bi zneslo pri povi-
šanju cene na vagonu za 12 K
znesek 41.556 K, in pokritje za
potrebno zvišanje pokojnine bi
bilo na razpolago. To malenkost-
no podražanje ne bi nalagalo go-
spodom tovarnarjem, železnicam
itd. prav nobenih občutnih brem-
en in ubogin, starih, istrplje-
nim, sestradanim vpokojnim
premogarjem ter vdovam in njih
sirotninskim otrocičem bi se smr-
tni dihlaži oblažil. * * *

Sodba o usodi vpokojencev je
tedaj v rokah gospoda rudarske-
ga glavarja in upiti je, da ru-
darsko glavarstvo zadevo neglo-
ma reši.

Brzovlak Dunaj-Trst. 8. 25. ju-
lijem se uvede na južni železnici
med Dunajem in Trstom brzov-
lasek.

Življenje si je hotel končati.
V noči od 19. na 20. t. m. je šel
po cesti v okolici Hrastnika mlad,
približno 28 let star mož. Videti
je bilo, kakor da bi bil zelo pijan.

Naenkrat je zavil proti Savi. Ma-
hal je z rokami ter nekaj čudno
godrnjal sam s seboj. Naenkrat
se zažene v vodo, iz katere smo
ga po mitem naporu zopet pote-
gnili. Na vprašanje, kakaj je to
storil, je odgovoril: "Ker je vro-
če". Ko je pa šel nato kakih li-
soh korakov dalje, je počel strel.
Ko pritečemo zopet bliže, ga vi-
dimo sloneti ob cestni ograji in
držati v roki samokres. Rana, ki
si je je zadal, ni bila smrtna. Po
dolgem prigorvarjanju nam je
sam izročil vse naboje in obljubil,
da si ne bo poskušal končati živ-
ljenja, ali pod pogojem, da nihče
nikomur ne omeni, njegovega i-
mena. Tudi vzroka ni hotel pove-
dati. Oddel je precej mirnejših
korakov proti Hrastniku, kjer je
rekel, da stanuje.

GOSPODARSKE VESTI IZ
JUGOSLAVIJE.

Banke v Trstu. — Banke v
Trstu zelo slabo poslujejo, odkar
so Italijani zasedli Trst ter pre-
vezli nemške banke ter jih združi-
li s Italijanskimi.

Lavos lesa iz Hrvatske v Fran-
cijo. — Trgovsko ministrstvo je
izdalo dovoljenje neki francoski
trgovski družbi za izvoz en tisoč želez-
niških vos lesa iz Hrvatske in Slo-
venije.

PROTEST BELGIJSKIH SO-
CIALISTOV.

Splošen delavski svet belgijske
delavske stranke je sklenil pro-
testirati proti pariskemu miru.
Protest obsega 7 točk. 1. Pravi,
da daje mirovni predlog povod
za nove vojne. 2. Poljskom naj
se da le čisto poljsko ozemlje. 3.
Belgijski socialisti protestirajo,
da bi pripadle nemške kolonije
znagovalec kom vojni plen. 4.
Odslanja se način plačanja voj-
ne odškodnine v mirovni pogodi.
5. Belgija in Francija morata
dobiti zagotovilo proti novim na-
padom: ta zagotovila pa ne sme-
jo biti dana kot vojaška pogod-
ba, ampak obstojati morajo v go-
spodarski uveljavljeni zvezi narodov
in vplodni razorožitvi. 6. V Eu-
ropu in Malmeki mora odločiti
ljudsko glasovanje; brez njega
stranka aneksije teh krajev ne bo
prihajala. 7. Francija ima pravico
zahtevati v pariskem revirju od-
škodnino za škodo, povzročeno od
Nemcev, toda to odškodnino ne
sme izterjati z aneksijo.

POTREBUJEMO DELAV-
CE V TOVARNI

za TIRE STRIPERS
za vozičke (Truckers)
za pralnico (Washroom)
za sobe zaloge (stock room)
kakor tudi za druga dela ki
se delajo od kosa. Morajo
biti močni in zdravi. Dobra
plača med časom ko se učite.
Stalno delo. Nobenih delav-
skih neredov.

Pridite osebno ali pa pi-
šite na Factory Employment
Office.

THE GOODYEAR TIRE &
RUBBER COMPANY,
AKRON, OHIO.

800 RUDARJEV POTRE-
BUJEMO ZA DELO V NO-
VIH PREMAGOROVH V
EVARTS, KY, BLACK
MOUNTAIN MINES, HAR-
LAN COUNTY.

Novo odprti premogorovi,
suhi, ni plina, dobra streha,
dela se vsak dan stalno. Do-
ber premogar zasluži od \$7
do \$12 na dan. Nove hiše
poslopja, cerkve in šole bo-
demo zgradili tukaj. Pridite
osebno ali pa nam pišite na
naslov:

A. R. SIGMUNDI,
EMPLOYMENT OFFICE,
EVARTS, KY.

POTREBUJEMO.

osem (8) slovenskih drvarjev, za
sekat železniške proge. (taje)).
Plačamo pa 10c od taje, nobene
prejave. Tukaj imamo Slovenci
svojo parno lago. Ako katerega
vseleti do delo, naj pride takoj, u-
prašajte se: Andrew Kavčič, Mon-
roe Tie & Lumber Co., Monroe,
Arkansas.

SOUTH BURGINTOWN, PA.
VABILO IN NAHANILO.

Vsem delničarjem se daje na-
znanje, da se bo vrila seja dne
17. avgusta 1919. Ujldno vabimo
vse delničarje, da se prav gotovo
udeležijo in naj nihče ne izostane od
te seja, ker imamo veliko zelo
važnih točk rešiti. Voli se bo
novi nadzorni odbor, vzrok te
volitve je, ker se stari odbor pre-
malo zanima. Torej ne pozabite
priti na to seja, da bomo ukrenili
vse kar je potrebno za dobrobit
Slovenskega svobodniškega
doma. Dne 17. avgusta je seja
Martin Pompe, tajnik.

NAHANEK.

"Prosveta" piše za blagostanje
ljudstva. Ako se strinjajo s nje-
mi idejami, podpiraj trgeve, k
oglašajo v Prosveti. — V zalogi
imam vse za vsakdanje potrebe
ne po ameriki ceni.

ANTON BORNK,
Harrisburg, Pa.